

Sygn. akt I ACa 126/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Jarosław Marek Kamiński (spr.)
Sędziowie	:	SA Jadwiga Chojnowska SO del. Bogusław Suter
Protokolant	:	Sylwia Radek - Łuksza

po rozpoznaniu w dniu 30 maja 2014 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **P. K.**

przeciwko (...) **S.**

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach

z dnia 14 listopada 2013 r. sygn. akt I C 16/13

I. oddala apelację;

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 5.400 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w instancji odwoławczej.

UZASADNIENIE

Powód P. K., w pozwie skierowanym przeciwko (...) w S., wnosił o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 19 lutego 2004 r. w sprawie o sygn. akt I. Nc. 12/04, zaopatrzonego klauzulą wykonalności z dnia 27 lipca 2007 r.; nakazującego mu zapłatę na rzecz pozwanej kwoty 889.994,02 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 lutego 2004 r. do dnia zapłaty wraz z kosztami postępowania w kwocie 18.724,30 zł, w tym kosztami zastępstwa procesowego w wysokości 7.200,00 zł. Jednocześnie wniósł o zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

Pozwana (...) wniosła o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy w Suwałkach wyrokiem z dnia 14 listopada 2013 roku pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy w postaci nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 19 lutego 2004 r. w sprawie o sygn. akt I. Nc. 12/04, zaopatrzonego w sądową klauzulę wykonalności z dnia 27 lipca 2007 r. w pkt 1 częściowo, a mianowicie do kwoty głównej 6.358,61 zł wraz z odsetkami od dnia 11 lutego 2004 r. od następujących kwot: 1.271,58 zł uiszczonej dnia 6 października 2010 r., 1.271,58 zł uiszczonej dnia 3 listopada 2010 r., 1.271,58 zł uiszczonej dnia 3 grudnia 2010 r., 1.271,58 zł uiszczonej dnia 23 grudnia 2010 r., 1.272,35 zł uiszczonej dnia 1 lutego 2011 r., 841,33 zł uiszczonej dnia 2 marca 2011 r., a ponadto z odsetkami od nieuiszczonej kwoty głównej 883.635,35 zł, w kwocie łącznej 56.338,41 zł, zgodnie z informacją komorniczą (k. 410), która w tym fragmencie stanowi integralną część niniejszego wyroku; oddalił powództwo w pozostałej części oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 7.217 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło po poczynieniu przez Sąd Okręgowy następujących ustaleń faktycznych:

Na mocy umowy, zawartej dnia 30 grudnia 1996 r., (...) sprzedała za cenę 821.800,00 zł – która została rozłożona na raty - (...) Sp. z o.o. w G.:

a) nieruchomości obejmującą działki nr (...) o łącznej powierzchni 573,3164 ha, dla której Sąd Rejonowy w Ełku prowadzi księgę wieczystą KW nr (...),

b) nieruchomości obejmującą działki nr (...) o łącznej powierzchni 1,0158 ha, dla której Sąd Rejonowy w Ełku prowadzi księgę wieczystą KW nr (...),

c) nieruchomości obejmującą działki nr (...) o łącznej powierzchni 0,8384 ha, dla której Sąd Rejonowy w Ełku prowadzi księgę wieczystą KW nr (...).

W celu zabezpieczenia spłaty poszczególnych rat, P. K., działając w imieniu (...) Sp. z o.o. w G., poddał tego dłużnika rygorowi egzekucji na podstawie art. 777 pkt 4 k.p.c. oraz na nabytej nieruchomości ustanowił na rzecz (...) hipotekę zwykłą w kwocie 739.000,00 zł z odsetkami.

Dodatkowo w celu zabezpieczenia spłaty ceny zakupu nieruchomości, P. K. złożył do dyspozycji (...) 16 weksli in blanco.

Postanowieniem z dnia 25 listopada 1999 r., w sprawie o sygn. akt I. Co 679/99, Sąd Rejonowy w Ełku nadał klauzulę wykonalności aktowi notarialnemu - sporządzonemu w dniu 30 grudnia 1996 r., Rep. A nr (...) przed notariuszem J. K. w E. - przeciwko (...) Sp. z o.o. w G. do kwoty 1.151,732,68 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 739.200,00 zł od dnia 24 września 1999 r. do dnia zapłaty.

Na podstawie tytułu wykonawczego, tj. aktu notarialnego z dnia 30 grudnia 1996 r., zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 25 listopada 1999 r., (...) wszczęła egzekucję z nieruchomości zabudowanej o powierzchni 575.1706 ha, stanowiącej własność dłużnika (...) Sp. z o.o. w G., położonej w obrębach: Z., M. i G., gm. G., dla której prowadzona jest przez Sąd Rejonowy w Ełku księga wieczysta KW nr (...) w celu zaspokojenia: należności głównej – 1.151.732,68 zł, ustawowych odsetek od kwoty 739.200,00 zł od dnia 24.09.1999 r. oraz kosztów zastępstwa procesowego – 50,00 zł.

Dnia 22 września 1999 r. Komornik Sądowy Rewiru II przy Sądzie Rejonowym w Węgorzewie zawiadomił Sąd Rejonowy - Roki Sądowe w W. o wszczęciu egzekucji z nieruchomości należącej do (...) Sp. z o.o. w G., położonej w miejscowości Z.-M. i G..

W dniu 19 września 2000 r. odbyła się pierwsza licytacja w/w nieruchomości. Wartość jej została oszacowana na kwotę 1.192.000,00 zł, zaś cena wywołania wyniosła $\frac{3}{4}$ tej kwoty, a więc 894.000,00 zł. Do przetargu nikt jednak nie przystąpił, wobec czego licytacja nie doszła do skutku.

W dniu 12 grudnia 2000 r. odbyła się druga licytacja w/w nieruchomości. Wówczas cena wywołania wyniosła $\frac{2}{3}$ sumy oszacowania, a więc 794.666,67 zł. Również i ta licytacja nie doszła do skutku, z uwagi na brak chętnych do zakupu nieruchomości.

Pismem z dnia 19 grudnia 2000 r. Agencja Nieruchomości Rolnych złożyła wniosek o przejęcie na własność nieruchomości za cenę 794.666,67 zł.

Postanowieniem z dnia 14 marca 2001 r. Sąd Rejonowy w Giżycku udzielił przyzbycia prawa własności nieruchomości zabudowanej położonej w obrębie Z., M., G., gm. G., zapisanej w księdze wieczystej Sądu Rejonowego w Ełku KW nr (...) na rzecz przejmującego wierzyciela (...) w O. F. w S. za cenę 794.666,67 zł.

Postanowieniem z dnia 2 października 2001 r. Sąd Rejonowy w Giżycku przysądził prawo własności w/w nieruchomości na rzecz (...) w S. za cenę 794.666,67 zł. Z przeprowadzonego postępowania egzekucyjnego (...) uzyskała zaspokojenie swojej wierzytelności w kwocie 703.295,99 zł.

Przejęta w wyniku w/w postępowania egzekucyjnego nieruchomość została podzielona na mniejsze działki i sprzedana w wyniku przeprowadzonych przetargów nieograniczonych. Ze sprzedaży działek (...) uzyskała łączną kwotę 1.805.900,00 zł

W związku z tym, że w wyniku egzekucji nie została zaspokojona w całości wierzytelność (...) wobec (...) Sp. z o.o. w G., która na dzień 10 lutego 2004 r. wynosiła 889.994,02 zł, (...) wypełniła weksle in blanco - poręczone przez P. K. - tytułem zabezpieczenia spłaty ceny nabycia i wystąpiła przeciwko niemu z pozwem o zapłatę. Do pozwu (...) dołączyła m. in. 16 weksli wraz z deklaracją wekslową.

Nakazem zapłaty, wydanym w postępowaniu nakazowym w dniu 19 lutego 2004 r. w sprawie o sygn. akt: I. Nc. 12/04, Sąd Okręgowy w Suwałkach uwzględnił w całości powyższe powództwo (pkt 1) oraz nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 11.524,30 zł tytułem wpisu sądowego od pozwu (pkt 2). Orzeczenie to uprawomocniło się dnia 11 marca 2004 r.

Na wniosek Agencji Nieruchomości Rolnych, Sąd Okręgowy w Suwałkach wydał jej dwa tytuły wykonawcze w zakresie pkt 1, tj. w dniu 23 kwietnia 2004 r. i 27 lipca 2007 r.

Dnia 7 sierpnia 2007 r. (...) w S. wystąpiła do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Olecku z wnioskiem o wszczęcie egzekucji z nieruchomości i rachunku bankowego, należących do dłużnika P. K. w celu wyegzekwowania należności głównej w kwocie 899.994,02 zł, odsetek ustawowych od dnia 11 lutego 2004 r. do dnia zapłaty, kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 7.200,00 zł oraz kosztów postępowania egzekucyjnego - na podstawie prawomocnego nakazu zapłaty z dnia 19 lutego 2004 r. wydanego w sprawie o sygn. akt: I. Nc. 12/04 Sądu Okręgowego w Suwałkach, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 11 marca 2004 r. Sprawa egzekucyjna została zarejestrowana pod sygn. Km 1255/07.

Pismem z dnia 27 sierpnia 2007 r. Komornik Sądowy zawiadomił P. K. o wszczęciu egzekucji.

Pismem z dnia 19 maja 2008 r. (...) ograniczyła kwotę dochodzonej należności, tj.: do kwoty głównej 140.512,89 zł, odsetek naliczonych do dnia 19 maja 2008 r. 72.780,86 zł, dalszych odsetek od dnia 20 maja 2008 r. do dnia zapłaty, kosztów zastępstwa procesowego i klauzuli 3.660,00 zł.

Według stanu na dzień 7 października 2013 r., w toku postępowania egzekucyjnego o sygn. akt: Km 1255/07 Komornik Sądowy wyegzekwował od P. K. łączną kwotę 74.101,02 zł, w tym na rzecz wierzyciela przekazał kwotę 63.538,41 zł, z której to na odsetki została zarachowana kwota 56.338,41 zł.

Na przestrzeni lat 2009-2011 P. K. występował do (...) oraz różnych organów państwowych z wnioskami o zwolnienie z zobowiązania, jak też rozłożenie zaległości na raty. Jednakże jego starania nie przyniosły rezultatu.

Sąd Okręgowy wskazał, że w niniejszej sprawie powód dochodzone roszczenie oparł na przepisie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., podnosząc, iż pozwana uzyskała zaspokojenie swojej wierzytelności poprzez nabycie nieruchomości i jej sprzedaż za kwotę znacznie przewyższającą jego dług. Argumentował, że sprzedaż nieruchomości, do której pozwana uzyskała prawo własności na mocy postanowienia z dnia 2 października 2001 r., przyczyniła się do powstania stanu, w którym jego zobowiązanie wygasło. Zdaniem powoda, przejęcie przez pozwaną w toku postępowania egzekucyjnego, a następnie sprzedaż nieruchomości (która stanowiła główne źródło powstania wierzytelności) i uzyskanie z tego tytułu kwot przewyższających jego zadłużenie, doprowadziło do tego, iż uzyskała ona zaspokojenie swojej wierzytelności, co w konsekwencji spowodowało wygaśnięcie jego zobowiązania objętego przedmiotowym tytułem wykonawczym.

Zdaniem Sądu Okręgowego, wniosek ten jest nieuprawniony. Zauważył bowiem, że wierzytelność pozwanej Agencji wyrażona została w określonej kwocie, a nie w rzeczy. Pozwana, przejmując nieruchomość w trybie art. 984 § 2 k.p.c., po uprzedniej dwukrotnej nieudanej licytacji, zaliczyła na poczet swojej wierzytelności jedynie kwotę 703.295,99 zł, która w dacie 3 kwietnia 2001 r. wynosiła ogólną kwotę 1.004.582,93 zł. Podkreślił przy tym, że ustawodawca w takiej sytuacji nie różnicuje pozycji wierzyciela, który przejmuje nieruchomość, od pozycji licytanta, który nabyłby nieruchomość w następstwie skutecznej licytacji, albowiem oba te podmioty posiadają status uczestnika postępowania egzekucyjnego i uprawnione są do nabycia nieruchomości bez obciążeń. W konsekwencji powyższego przyjął, że zdarzenia, które nastąpiły po przejęciu nieruchomości, oprócz zaliczenia na poczet wierzytelności kwoty ceny jej nabycia, nie mają wpływu na dalszy byt zadłużenia.

W tym stanie rzeczy - na gruncie niniejszej sprawy - Sąd Okręgowy uznał, że zdarzenia, które nastąpiły po przejęciu nieruchomości przez pozwaną (...), czyli jej podział na mniejsze działki i ich sprzedaż, były wyłącznie suwerenną decyzją nowego właściciela, która nie ma wpływu na dalszy byt pozostałej wierzytelności. Zaliczeniu na poczet należności dłużnika podlegała jedynie kwota 703.295,99 zł, wskazana w postanowieniu Sądu Rejonowego w Ełku z dnia 9 maja 2003 r., stanowiąca wartość ceny nabycia nieruchomości.

Sąd Okręgowy uznał, że roszczenie powoda nie zasługuje również na uwzględnienie w świetle art. 5 k.c., bowiem żądanie powoda ze swej istoty zmierza do trwałego pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności. Uwzględnienie powództwa, w następstwie ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy, naruszyłoby powagę rzeczy osądzonej wyroku, stanowiącego tytuł egzekucyjny.

Abstrahując od powyższego, Sąd I instancji stwierdził także, że sprzedaż znacznej części nieruchomości przez pozwaną miała miejsce przed powstaniem przedmiotowego tytułu wykonawczego. Oznacza to, że powód w postępowaniu przeciwegzekucyjnym nie może powoływać się na zdarzenia, które nastąpiły przed wydaniem nakazu zapłaty. W takim postępowaniu może powoływać się na zdarzenia, które miały miejsce po zamknięciu rozprawy. Tym samym wykluczone jest podnoszenie zarzutów, które strona mogła do tego czasu - przy zachowaniu należytej staranności - podnieść.

W konsekwencji okoliczność, że zarzuty skarżącego przeciwko nakazowi zapłaty, wydanemu przez Sąd Okręgowy w Suwałkach w sprawie o sygn. akt: I Nc 12/04, zostały odrzucone - w związku z czym nie były badane merytorycznie podniesione w ich treści kwestie - nie może stanowić skutecznej podstawy powództwa opozycyjnego.

Natomiast Sąd Okręgowy miał na uwadze, że w toku postępowania egzekucyjnego o sygn. akt Km 1255/07, prowadzonego na podstawie przedmiotowego tytułu wykonawczego, Komornik Sądowy wyegzekwował od dłużnika (powoda) łączną kwotę 74.101,02 zł, z której pozwana Agencja uzyskała zaspokojenie swojej wierzytelności w kwocie

63.538,41 zł, z czego kwota 56.338,41 zł została zarachowana na poczet odsetek. W związku z tym pomniejszył należność główną i odsetki wynikające z tytułu wykonawczego o kwotę wyegzekwowaną w toku postępowania egzekucyjnego.

Mając na względzie, iż powództwo jedynie w nieznacznym zakresie zostało uwzględnione, o kosztach procesu orzekł na zasadzie art. 98 k.p.c.

Powód zaskarżył powyższy wyrok w części tj. w punkcie II w zakresie oddalenia powództwa przeciwegzekucyjnego ponad kwotę główną 7.200 złotych oraz odsetek od nieuiszczonej kwoty głównej 56.338,41 złotych.

Wyrokowi temu zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy tj:

a) art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. poprzez jego niewłaściwą wykładnię polegającą na przyjęciu, iż przepis ten może dotyczyć wyłącznie zdarzeń powstałych po wydaniu tytułu wykonawczego podczas, gdy przepis ten może mieć zastosowanie także do zdarzeń sprzed zamknięcia rozprawy,

b) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez pominięcie przy rozważaniu zgromadzonego materiału dowodowego i na skutek tego poczynienie niepełnych ustaleń faktycznych faktu umorzenia wobec Spółki (...) Sp. z o. o. w G. należności z tytułu umowy sprzedaży nieruchomości kwoty 1.052.978,59 złotych, na podstawie pełnomocnictwa Prezesa (...) z dnia 14 września 2005 roku udzielonego dyrektorowi OT w O., wyśięgowania ww. kwoty należnej od (...) Sp. z o. o. w G. z ewidencji bilansowej z uwagi na przejęcie nieruchomości, jej zagospodarowanie i sprzedaż, co świadczy o zaspokojeniu wierzyciela oraz faktu ograniczenia egzekucji przez pozwaną do kwoty głównej 140.512,89 złotych oraz odsetek w wysokości 72.780,86 złotych pismem z dnia 20 maja 2008 roku,

2. naruszenie prawa materialnego tj. art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie i błędne przyjęcie, iż powód formułował ten zarzut jako samodzielny podczas, gdy powód wykazywał, iż brak pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności narusza zasady współzycia społecznego, bowiem umożliwia egzekwowanie należności zaspokojonej na skutek sprzedaży ww. nieruchomości.

Mając na uwadze powyższe wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Apelacyjny aprobuje ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, uznając je za właściwą podstawę także dla własnego rozstrzygnięcia. Wbrew zarzutowi skarżącego należało także uznać, że nie zachodzi w sprawie naruszenie przez Sąd orzekający przepisu art.233 § 1 k.p.c..

Zgodnie z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie.

Mając na uwadze treść powyższego przepisu, należy stwierdzić, że nie istnieje zamknięty katalog zdarzeń, których wystąpienie po powstaniu tytułu egzekucyjnego, dawałoby podstawę do wytoczenia powództwa opozycyjnego.

W literaturze prawniczej wyrażono ogólny pogląd, iż do omawianych zdarzeń należy zaliczyć zjawiska i stany świata zewnętrznego oraz objawy wewnętrznego życia stron, z którymi przepisy prawa materialnego łączą wygaśnięcie

zobowiązań, albo które powodują niemożność egzekwowania świadczeń wynikających z tytułu egzekucyjnego (por. E. Wengerek [w:] Postępowanie zabezpieczające, pod red. M. Romanowskiej, s. 338).

W orzecznictwie do zdarzeń powodujących wygaśnięcie zobowiązania zaliczono min.: wykonanie zobowiązania (art. 450 i n.); świadczenie w miejsce wykonania (datio in solutum - art. 453 k.c.); trwałą i nieprzemijającą niemożliwość świadczenia, będącą skutkiem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności (art. 475 k.c.); potrącenie (art. 498 i n. k.c.); odnowienie (art. 506 k.c.); zwolnienie dłużnika z długu przez wierzyciela (art. 508 k.c.); zmianę wierzyciela (art. 509 i n. k.c.); wydanie wyroku na korzyść jednego z dłużników solidarnych w następstwie uwzględnienia zarzutu wspólnego wszystkim dłużnikom solidarnym (art. 375 § 2 k.c.) oraz wejście w życie nowych przepisów prawa, jeżeli nowy przepis stwierdza wygaśnięcie wcześniej ustalonego zobowiązania.

Natomiast do zdarzeń, wskutek których zobowiązanie nie może być egzekwowane zaliczono: przedawnienie roszczenia (art. 117 i n. k.c.), przemijającą niemożliwość świadczenia, odroczenie spełnienia zobowiązania przez wierzyciela, rozłożenie spłaty świadczenia na raty, prawo zatrzymania rzeczy do chwili zaspokojenia lub zabezpieczenia przysługujących dłużnikowi roszczeń, uprawomocnienie się wyroku w procesie petytoryjnym.

Bezsprzecznie w niniejszej sprawie nie zachodzi żadna z wymienionych wyżej okoliczności.

Wbrew zarzutowi apelacyjnemu, w niniejszej sprawie nie można mówić o wygaśnięciu zobowiązania P. K. wskutek zaspokojenia wierzyciela. Wprawdzie pozwana odzyskała własność nieruchomości i dokonała ich sprzedaży, jednakże należy mieć na uwadze, że źródłem zobowiązania powoda jest poręczenie wekslowe. Zgodnie zaś z art. 32 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 roku Prawo wekslowe (Dz. U. Nr 37, poz. 282) poręczyciel wekslowy odpowiada tak samo, jak ten, za kogo poręczył, co w okolicznościach niniejszej sprawy prowadzi do przyjęcia zasady solidarnej odpowiedzialności wekslowej powoda (art. 47 prawa wekslowego) za zobowiązanie wekslowe (...) Sp. z o.o. w G., które na dzień 10 lutego 2004 roku wynosiło 889.994,02 złote. Wierzytelność ta nie została przez Spółkę zaspokojona, a powód ponosił za nią odpowiedzialność jako poręczyciel wekslowy. Formalna akcesoryjność zobowiązania poręczyciela wekslowego oznacza, że ponosi on odpowiedzialność pod tymi samymi warunkami i w tym samym zakresie co dłużnik, za którego poręczył. Jest to zatem odpowiedzialność surowa, a dodatkowe ryzyko niesie ze sobą sytuacja, gdy weksel własny jest wekslem in blanco, jak to miało miejsce w niniejszej sprawie. Na problemy związane z sytuacją poręczyciela wekslowego zwrócił już uwagę Sąd Najwyższy, podkreślając, że zobowiązanie to nie jest pochodne, ani subsydiarne w stosunku do zobowiązania poręczonego. Poręczyciel zaciąga wobec remitenta własne zobowiązanie. W przypadku weksla in blanco zakres dopuszczalnych zarzutów, które mogą zostać podniesione przez poręczyciela określa nie tylko art. 17, ale także art. 10 Prawa wekslowego (orz. SN z 29.6.2006 r., IV CSK 53/06, L.).

Odpowiedzialność awalisty jest zatem samoistna i niezależna od zobowiązania poręczonego. Zobowiązanie poręczyciela jest ważne, nawet wówczas, gdy zobowiązanie za które poręczył było nieważne z jakiegokolwiek przyczyny, z wyjątkiem wady formalnej. A. w ramach swej akcesoryjności posiada byt samoistny, a zobowiązanie poręczyciela staje się samodzielne i oderwane od bytu zobowiązania głównego. Oznacza to, że awalista odpowiada, choćby podpis poręczonego był podrobiony, sfałszowany, albo osoba, za którą poręczył, nie miała zdolności wekslowej (zob. wyr. SN z 24.11.2009 r., V CSK 129/09, niepubl.). Odpowiedzialność awalisty ustaje jedynie wtedy, gdy wygasa odpowiedzialność awalanta, bez względu na przyczynę jej wygaśnięcia. Wygaśnięcie obowiązków poręczyciela następuje z reguły na skutek zapłaty sumy wekslowej przez poręczyciela lub tego, za kogo poręczył oraz przez przedawnienie. Możliwe jest również wygaśnięcie odpowiedzialności poręczyciela z przyczyn określonych w prawie cywilnym. Oznacza to, że poręczenie wekslowe ustaje z powodów przez prawo cywilne przewidzianych dla wygaśnięcia wszelkiego rodzaju zobowiązań, np. odnowienia, zwolnienia z długu, czy potrącenia. Wszystkie te powody będą miały zastosowanie przy poręczeniu wekslowym tak samo, jak przy poręczeniu cywilnym.

W niniejszej sprawie nie doszło także do wygaśnięcia zobowiązania powoda na skutek innego zdarzenia, niż zapłata sumy wekslowej, z którym przepisy prawa materialnego łączą wygaśnięcie zobowiązania wekslowego.

Bezsprzecznie bowiem w rozpoznawanej sprawie nie nastąpiło zwolnienie powoda jako poręczyciela wekslowego z długu (art. 508 k.c.), a tym samym wygaśnięcie jego zobowiązania. Z kolei, nawet gdyby przyjąć pogląd skarżącego, iż

na skutek czynności faktycznych - opisanych w apelacji – doszło do zawarcia umowy o zwolnieniu z długu (...) Sp. z o.o. jako głównego dłużnika wekslowego, którego to poglądu Sąd Apelacyjny jednak nie podziela, to i tak zwolnienie z długu tego dłużnika nie byłoby skuteczne względem powoda jako współdłużnika solidarnego (art. 373 k.c.).

W tym kontekście wypada przytoczyć wypowiedź Sądu Najwyższego, który w wyroku z dnia 25 sierpnia 2004 r. (IV CK 590/03) stwierdził, że osoby wystawiające weksel gwarancyjny in blanco, wobec których wierzyciel nie dokonał zwolnienia z długu, muszą się liczyć z tym, że dla wynikającego z weksla zobowiązania bez znaczenia są zdarzenia z pozoru istotne, które miały miejsce po jego wystawieniu.

Skuteczne powoływanie się na art. 5 k.c. jako podstawę powództwa przeciwegzekucyjnego mogłoby nastąpić wówczas, gdyby zaszła sytuacja, w której po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie nie może być aktualnie egzekwowane. Zobowiązanie nie mogłoby być egzekwowane, ponieważ byłoby to, w danym momencie, sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2002 r., II CKN 943/00, Lex nr 521921). W rozpoznawanej sprawie sytuacja taka nie zachodzi. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, podnoszony przez powoda fakt braku szkody w mieniu Agencji, która poprzez odzyskanie własności działek i ich późniejszą sprzedaż pozyskała do zasobu Skarbu Państwa znaczne środki finansowe, stanowi okoliczność znaną powodowi w czasie, gdy toczyło się postępowanie nakazowe, w którym wydano nakaz zapłaty z dnia 19 lutego 2004 roku w sprawie I Nc 12/04. Okoliczność ta - być może - mogłaby mieć znaczenie w kontekście art. 5 k.c., przy ocenie roszczeń pozwanej Agencji o zapłatę. Powód mógł bowiem bronić się zarzutem nadużycia prawa w postępowaniu przed Sądem Okręgowym w Suwałkach, jednakże nie podjął obrony i nie złożył w terminie zarzutów od wydanego w nim nakazu zapłaty, podejmując próbę obrony dopiero po znacznym upływie czasu, już po wszczęciu wobec niego postępowania egzekucyjnego.

Natomiast podstawą powództwa opozycyjnego z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. mogą być jedynie takie zarzuty, których powołanie nie było możliwe w postępowaniu, w którym doszło do wydania tytułu egzekucyjnego. Warto przy tym zauważyć, że żądanie powoda ze swej istoty zmierza do trwałego pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności, co jest równoznaczne z żądaniem ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy i musi być uznane za niedopuszczalne, jako naruszające powagę rzeczy osądzonej orzeczenia, stanowiącego tytuł egzekucyjny (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 1999 r., II CKN 151/98, OSNC 1999 r., nr 7-8, poz. 134).

Reasumując ten wątek rozważań, należy podkreślić, że powództwo opozycyjne jest dopuszczalne, jeśli egzekucja świadczenia stwierdzonego tytułem egzekucyjnym stanowiłaby nadużycie prawa z uwagi na zdarzenie zaistniałe po jego powstaniu. Podstawą tego powództwa byłby art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c. oraz jednoczesne spełnienie przesłanek z art. 5 k.c. Jednak – z uwagi na to, że zastosowanie konstrukcji nadużycia prawa podmiotowego nie może trwale pozbawić uprawnionego jego prawa – uwzględnienie powództwa opozycyjnego, opartego na zdarzeniu wypełniającym dyspozycję art. 5 k.c., może prowadzić jedynie do ochrony czasowej.

W rozpoznawanej sprawie powód domagał się w istocie rzeczy trwałego i definitywnego pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego. Dlatego też nie mogło ono zostać uwzględnione.

Wszystkie powyższe uwagi - w świetle ustalonego w sprawie stanu faktycznego - musiały doprowadzić do oddalenia apelacji powodów jako bezzasadnej, w oparciu o art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu w instancji odwoławczej orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z § 6 punkt 7, § 13 ust. 1 punkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 roku, Nr 163, poz. 1349 ze zm.).